

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

INFORMACJA Z KONTROLI JAKOŚCI I PRAWIDŁOWOŚCI OZNAKOWANIA PRODUKTÓW ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO

Warszawa, lipiec 2014

Opracowanie:

Departament Inspekcji Handlowej
UOKiK

I. CEL KONTROLI

Każdego roku, zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej, pięć procent kontroli wykonywanych w obszarze artykułów rolno-spożywczych powinny stanowić kontrole w zakresie produktów rolnictwa ekologicznego, w tym wyrobów zagranicznych.

Celem kontroli była ocena jakości produktów rolnictwa ekologicznego oraz prawidłowości ich oznakowania wymaganego prawem żywnościowym, a także sprawdzenie przestrzegania zasad obrotu tymi wyrobami, w szczególności spełnienia warunku możliwości identyfikacji dostawców („śledzenia”) tych produktów.

II. ZAKRES PRZEDMIOTOWY

Kontrolą objęto produkty rolnictwa ekologicznego, czyli produkty wytworzone:

- bez składników/organizmów zmodyfikowanych genetycznie (GMO),
- bez napromieniania,
- bez użycia sztucznych nawozów,
- bez stosowania pestycydów,
- bez użycia w większości przypadków substancji dodatkowych (E), w tym konserwantów, barwników, słodzików¹.

W związku z powyższym, żywność ekologiczna (określana jako EKO, BIO, ORGANIC) w ogólnym przekonaniu postrzegana jest jako żywność wyższej jakości, bogatsza w składniki odżywcze i witaminy.

Wymagania dotyczące jakości i oznakowania produktów rolnictwa ekologicznego zostały określone na poziomie prawa Unii Europejskiej². Produkty te podlegają również przepisom ogólnym, dotyczącym wszystkich środków spożywczych.

¹ Lista dodatków dopuszczonych do żywności ekologicznej została opublikowana w Załączniku VIII do rozporządzenia Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. *ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli* (Dz. U. L 250 z 18.9.2008 s. 1 z późn. zm.).

² Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. *w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91* (Dz. U. L 189 z 20.07.2007 r., s. 1 z późn. zm.).

Wykaz regulacji z zakresu kontroli zamieszczono w załączniku do niniejszej informacji.

W toku kontroli sprawdzono, czy:

- 1) przestrzegane są przepisy prawa dotyczące produktów rolnictwa ekologicznego, regulujące sprawy związane z ich jakością i oznakowaniem oraz zasadami obrotu tymi produktami,
- 2) produkty rolnictwa ekologicznego spełniają wymagania z zakresu jakości i oznakowania, ustanowione dla wszystkich artykułów rolno-spożywczych, wynikające z przepisów ogólnych.

Nadto kontrola produktów rolnictwa ekologicznego dotyczyła przestrzegania pozostałych przepisów prawa żywnościowego, takich jak: zasad identyfikowalności („śledzenia”) dostawców produktów w łańcuchu obrotu, zgodności ilości rzeczywistej z ilością nominalną towarów paczkowanych, aktualności dat minimalnej trwałości, kwestii związanych z przechowywaniem żywności oferowanej konsumentom, sprawdzania orzeczeń lekarskich wydawanych osobom stykającym się z żywnością oraz legalności prowadzonej przez podmiot działalności gospodarczej.

III. ZAKRES PODMIOTOWY

Kontrolą objęto 161 jednostek handlowych, w których oferowano różnego rodzaju produkty rolnictwa ekologicznego, w tym: 80 sklepów specjalistycznych, 75 sklepów sieci handlowych i 6 hurtowni.

Podmioty do kontroli typowano na podstawie jednego lub kilku z niżej wymienionych kryteriów:

- wyników poprzednich kontroli, skarg i informacji przekazanych przez konsumentów lub innych uczestników obrotu;
- doboru losowego spośród będących w posiadaniu wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej danych o przedsiębiorcach.

Działania Inspekcji Handlowej miały miejsce w IV kwartale 2013 r. na terenie całego kraju.

IV. SZCZEGÓŁOWE USTALENIA KONTROLI

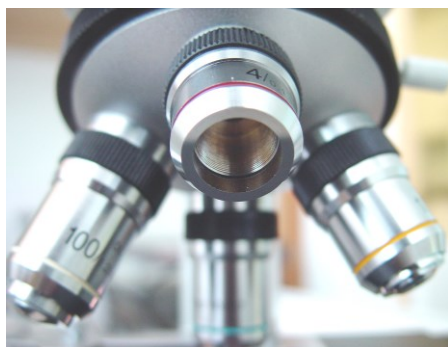
Kontrolą objęto 980 partii produktów o łącznej wartości 56,7 tys. zł. Zdecydowaną większość partii stanowiły produkty przetworzone (poddane obróbce, np. takie jak makarony, sery) – 922 partie. Pozostałe skontrolowane partie (58) to produkty nieprzetworzone (niepoddane obróbce, takie jak np. orzechy, ciecierzycy).

Łącznie zakwestionowano 219 partii (co stanowiło 22,4 proc. ogółem zbadanych), w tym:

- 153 partie z uwagi na niewłaściwe oznakowanie (18,6 proc. partii ocenianych w tym zakresie);
- 49 partii z uwagi na niewłaściwą jakość (15,4 proc. zbadanych);
- 28 partii z uwagi na upływ daty minimalnej trwałości lub terminu przydatności do spożycia (2,8 proc. zbadanych).

Nieprawidłowości stwierdzono w 92 placówkach (57,1 proc. ogółem skontrolowanych).

1. Jakość badanych produktów

Zgodnie z prawem, wszystkie wprowadzane do obrotu artykuły rolno-spożywcze, w tym również ekologiczne, powinny spełniać wymagania w zakresie jakości handlowej³, jeżeli w przepisach o jakości handlowej zostały określone takie wymagania, oraz dodatkowe wymagania dotyczące tych artykułów, jeżeli ich spełnienie zostało zadeklarowane przez producenta.

Jakość handlowa, w tym także produktów rolnictwa ekologicznego, to cechy artykułu rolno-spożywczego dotyczące jego właściwości organoleptycznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych w zakresie technologii produkcji, wielkości lub masy oraz wymagania wynikające ze sposobu produkcji, opakowania, prezentacji i oznakowania – ale nieobjęte wymaganiami sanitarnymi, weterynaryjnymi lub fitosanitarnymi⁴.

Do badań laboratoryjnych w zakresie cech organoleptycznych i fizykochemicznych pobrano próbki z 318 partii produktów, które oceniono w stosunku do obowiązujących przepisów prawa oraz deklaracji producentów zawartych w oznakowaniu tych produktów, w tym:

- 7 partii produktów nieprzetworzonych;
- 311 partii produktów przetworzonych.

Ogólnych wymagań jakościowych nie spełniało 49 partii (15,4 proc. zbadanych). Nie wniesiono zastrzeżeń do jakości produktów nieprzetworzonych.

Stwierdzone w powyższym zakresie nieprawidłowości polegały przede wszystkim na niższych lub wyższych wartościach tłuszczu i białka w badanych produktach w stosunku do zadeklarowanych w tabeli wartości odżywczej.

Ponadto w trakcie kontroli stwierdzano:

- wyższą zawartość 5-hydroksymetylofurfuralu (HMF)⁵ (stwierdzono $51,4 \text{ mg/kg} \pm 7 \text{ mg/kg}$, zgodnie z wymaganiami⁶, powinno być nie więcej niż 40 mg/kg) w miodzie wielokwiatowym z ekologicznych pasiek, pszczelim nektarowym;
- niższą zawartość pyłku⁷ przewodniego (lipowego) w porównaniu z wymaganiami określonymi w normie PN-88/A/77626 deklarowanej w oznakowaniu produktu (wynik

³ Art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2005 r. Nr 187, poz. 1577 z późn. zm.).

⁴ Art. 3 pkt 5 ww. ustawy.

⁵ 5-hydroksymetylofurfural (HMF) jest to jeden z głównych parametrów świadczących o świeżości miodu i ewentualnym podgrzaniu podczas rozlewania do opakowań. Na wzrost HMF w miodach pszczelich mają wpływ: temperatura, czas i warunki przechowywania, gatunek roślin, z których pszczoły zbierają nektar, źle przeprowadzona rekrytalizacja (przeegrzanie miodu) i warunki klimatyczne, w których miód jest zbierany. Dopuszczalna zawartość HMF może wynosić do 40 mg/kg , a w miodach z regionów o klimacie tropikalnym jest dwukrotnie wyższa i może wynosić do 80 mg/kg .

⁶ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 października 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej miodu (Dz. U. z 2003 r. Nr 181, poz. 1773 z późn. zm.).

⁷ Występowanie pyłku w miodzie jest wynikiem dostania się pyłku kwiatowego do nektaru zbieranego z kwiatów przez pszczoły. Przyjmuje się, że polskie miody odmianowe: gryczany, rzepakowy i wrzosowy można zaliczyć do danej odmiany, jeżeli udział pyłku przewodniego wynosi nie mniej niż 45%. W przypadku miodu akacjowego z kwiatów drzewa robinii akacjowej,

- badania $1\% \pm 0,1\%$; wymagania – nie mniej niż 20%) w miodzie lipowym z certyfikowanej pasieki ekologicznej;
- niższą zawartość ekstraktu ogólnego⁸ (wynik badania $31,2\%$ i $31,5\% \pm 0,5\%$; wymagania⁹ dla produktów, które nie są oznaczone jako „niskośłodzone” – nie mniej niż 60%) w dżemie z czerwonej porzeczki;
 - niższą zawartość cukru (wynik badania od $35,4\%$ do $35,8\% \pm 1,8\%$; zgodnie z deklaracją na opakowaniu powinno być 40g/100g) w ekologicznej konfiturze malinowej;
 - niewłaściwe cechy organoleptyczne, tj. całkowicie rozdrobnione owoce w gęstej, mocno żelowanej masie, co jest niezgodne z wymaganiami¹⁰; barwie brunatnej, nietypowej dla użytych owoców oraz smaku i zapachu nietypowym dla konfitury truskawkowej, z bardzo słabo wyczuwalnym smakiem i zapachem truskawek w ekologicznej konfiturze truskawkowej;
 - obecność sacharozy w ilości 1,18g/100g w ciastkach amarantusowych bez cukru BIO. Ponadto, w produkcie tym stwierdzono obecność niedozwolonego w żywności ekologicznej kwasu sorbowego i jego soli w ilości 91 mg/kg;
 - niższą zawartość owoców (wynik badania $18,8\%$ i $17,5\%$; zgodnie z deklaracją na opakowaniu powinno być 29%) w musli owocowych;
 - niższą zawartość owoców rokitnika (wynik badania $40,8\%$ i $46,4\%$; zgodnie z deklaracją na opakowaniu powinno być 50%) w ekologicznej herbatce rokitnikowo-owocowej;
 - niższą zawartość owoców maliny i truskawki oraz wyższą zawartość dzikiej róży (wynik badania: owoc maliny $12,1\% \pm 1,2\%$ i $22,6\% \pm 2,3\%$; owoc dzikiej róży $71,8\% \pm 7,2\%$ i $60\% \pm 6\%$; owoc truskawki $15,7\% \pm 1,6\%$ i $17,1\% \pm 1,7\%$; zgodnie z deklaracją na opakowaniu powinno być odpowiednio: 40% owocu maliny, 40% owocu dzikiej róży i 20% owocu truskawki) w herbatce ekologicznej truskawkowo-malinowo-różanej;
 - niewłaściwe cechy organoleptyczne, tj. obecność owoców, wewnątrz których znajdowały się martwe szkodniki lub ich odchody) w daktylach bez pestek suszonych BIO a 150g;
 - obecność siarczynów w ilości 49,2 mg/kg, co niezgodne było z deklaracją na opakowaniu w rodzynekach Sułtankach BIO niesiarkowanych. Ponadto stwierdzono niewłaściwe cechy organoleptyczne produktu, tj. zapach nieczysty, nieswoisty, lekko zjełczały, smak lekko nieczysty;
 - niższą zawartość tłuszczu (wynik badania $23\% \pm 1,2\%$; zgodnie z deklaracją na opakowaniu powinno być min. 35%) w serze Grif, ekologicznym serze podpuszczkowym dojrzewającym;

powszechnie nazywanej akacją, minimalna zawartość pyłku to 30%, a w miodzie lipowym 20% - są to tzw. miody niedporószone, pozyskiwane z roślin, których kwiaty mają budowę utrudniającą zaproszenie nektaru pyłkiem. Przeciwnieństwem tych ostatnich są tzw. miody nadprószone, pochodzące z południa Europy, które aby zostały uznane za odmianowe muszą zawierać co najmniej 90% pyłku tej rośliny, np. miód z kasztana jadalnego.

⁸ Ekstrakt ogólny wskazuje m.in. na ilość użytych do produkcji owoców i stopień odparowania wody.

⁹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej dżemów, konfitur, galaretek, marmolad, powideł śliwkowych oraz słodzonego przecieru z kasztanów jadalnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 143, poz. 1398 z późn. zm.).

¹⁰ j.w.

- niewłaściwe cechy organoleptyczne, tj. obecność lepkiego, kleistego płynu wewnątrz opakowania, mokra, oślizgła powierzchnia oraz wyraźnie zmieniony smak i zapach: sfermentowany, nieczysty, z objawami zepsucia w parówkach Eko;
- obecność cukrów w ilości 30,3g w Ketchupie bez cukru dla dzieci, podczas gdy na etykiecie deklarowano, że nie zawiera on cukrów poza naturalnie występującymi w dodanych składnikach. W wartości odżywczej podano, iż zawartość cukru w 100g wynosi 23,5g;
- niższą zawartość nadzienia (wynik badania 23,9% i 24,2% $\pm$ 1,2%; zgodnie z deklaracją na opakowaniu powinno być 26%) w produkcie ener BIO warzywne tortellini a`250g.

2. Oznakowanie kontrolowanych produktów

W świetle obowiązujących przepisów oznakowanie i reklamowanie artykułów rolno-spożywczych z opisem jako biologiczne, ekologiczne i pochodnymi od tych słów lub ich wersjami skróconymi np. „eko” lub „bio”, używanymi samodzielnie lub łącznie wskazuje jednoznacznie na ekologiczną metodę produkcji¹¹. Stosowanie tych opisów dla produktów ekologicznych nie jest obligatoryjne, natomiast ich użycie powoduje, że produkt musi spełniać wszystkie wymagania dotyczące rolnictwa ekologicznego.

Ocenie pod względem prawidłowości oznakowania poddano 980 partii produktów. Niezgodne z obowiązującymi przepisami oznakowanie posiadało 153 partie (15,6 proc. ocenianych), w tym:

- 8 partii produktów nieprzetworzonych (0,8 proc.);
- 145 partii produktów przetworzonych (14,8 proc.).

Stwierdzone w powyższym zakresie nieprawidłowości polegały na:

- **w przypadku przepisów szczególnych odnoszących się do żywności ekologicznej:**
 - niezamieszczeniu w oznakowaniu wspólnotowego logo produkcji ekologicznej przy jednoczesnym zastosowaniu w oznakowaniu produktu wyrażenia „eko”;
 - zastosowaniu niewłaściwego zwrotu oznaczającego miejsce, w którym wyprodukowano nieprzetworzone produkty rolnicze, z których wytworzono końcowy produkt, tj. „rolnictwo unijne/nieunijne”, zamiast „rolnictwo UE/spoza UE”;
 - niepodaniu w oznakowaniu informacji „rolnictwo UE”, „rolnictwo spoza UE”, „rolnictwo UE/spoza UE”;
 - nieumieszczeniu w tym samym polu widzenia co wspólnotowe logo miejsca, w którym wyprodukowano nieprzetworzone produkty rolnicze, z których wytworzono końcowy produkt;

¹¹ Art. 23 ust. 1, 2 rozporządzenia 834/2007.

- umieszczeniu pod logo produkcji ekologicznej niewłaściwego sformułowania wskazującego miejsce, w którym wyprodukowano nieprzetworzone produkty rolnicze, z których wytworzono końcowy produkt, o treści: „rolnictwo.pl”;
- oznaczeniu produktu jako ekologiczny, podczas gdy nie był on objęty certyfikacją;
- zastosowaniu w oznakowaniu produktu logo rolnictwa ekologicznego oraz określenia „ekologiczny”, pomimo iż z jego składu wynikało, że procentowa zawartość składników pochodzenia ekologicznego była niższa niż 95%;
- zamieszczenie na produktach konwencjonalnych logo firmy – wizerunek zielonego liścia wraz z nazwą przedsiębiorstwa, zawierającą wyrażenie „bio”;
- nieprawidłowym podaniu numeru jednostki certyfikującej.

▪ **w przypadku przepisów ogólnych:**

- umieszczeniu na opakowaniu informacji o treści: „płatki pszenne Bio pochodzą z upraw niemodyfikowanych genetycznie” lub „produkt naturalny nie zawiera składników genetycznie modyfikowanych”, podczas gdy wszystkie produkty ekologiczne nie mogą zawierać GMO;
- umieszczeniu na opakowaniu suszonych owoców informacji o treści: „bez barwników”, podczas gdy do tego rodzaju produktów nie można stosować barwników;
- zamieszczeniu informacji o treści „pamiętaj, że żywność ekologiczna (...) wytworzona jest bez sztucznych dodatków: konserwantów, barwników...”;
- zastosowaniu oznakowania sugerującego lecznicze właściwości produktu (umieszczenie elementów graficznych krzyża, stetoskopu oraz napisu media);
- umieszczeniu informacji sugerujących szczególne lub lecznicze właściwości produktu, np. „czy wiesz, że... truskawki zawierają witaminy C, PP, A, B₁, B₂ oraz wapń, fosfor, magnez, żelazo, pektyny, posiadają właściwości odtruwające i oczyszczające, poprawiają przemianę materii”;
- podaniu w nazwie produktów sojowych określenia „jogurt” zarezerwowanego wyłącznie dla przetworów mlecznych;
- użyciu niepełnej lub nieprawidłowej nazwy rodzaju i odmiany miodu;
- użyciu nazwy „sok ze śliwki i agawy” z jednoczesnym wyeksponowaniem na opakowaniu nazwy i wizerunku agawy, podczas gdy w składzie podano nieznaczną zawartość zagęszczonego soku z agawy - 2%. Ponadto, pod nazwą umieszczono informację: „napój z soku owocowego z naturalną niegazowaną wodą mineralną, zawartość owoców 67%, z 67% soku bezpośredniego”;
- braku informacji o warunkach przechowywania;
- braku informacji dotyczącej kategorii oliwy o treści: „najwyższa kategoria oliwy z oliwek, uzyskana bezpośrednio z oliwek i wyłącznie za pomocą środków mechanicznych”;
- braku informacji o ilościowej zawartości składnika występującego w nazwie produktu (np. mąki orkiszowej i śmietanki w przypadku ciasteczek orkiszowych śmietankowych);

- zamieszczeniu oświadczenia żywieniowego o treści „bez dodatku cukru” bez podania informacji „zawiera naturalnie występujące cukry” w przypadku soku z aronii;
- braku informacji o składnikach alergennych;
- braku określenia „masa kakaowa minimum...%” w przypadku czekolad;
- niepodaniu wartości odżywczej przy jednoczesnym zamieszczeniu oświadczenia zdrowotnego i żywieniowego;
- braku określenia lub niewłaściwym określeniu funkcji technologicznej użytej substancji dodatkowej (np. kwaśny węglan amonu – bez określenia jego funkcji technologicznej; „zagęstnik”, zamiast „substancja zagęszczająca”);
- braku pełnych danych identyfikujących producenta;
- podaniu niewłaściwego symbolu jednostki objętości, tj. „g”, zamiast „ml”;
- braku informacji w języku polskim;
- poprzedzeniu cyfrowej daty niewłaściwym sformułowaniem słownym, niezastosowaniu wyrażenia słownego lub cyfrowego, braku lub błędnym podaniu informacji, w którym miejscu opakowania znajduje się cyfrowa data.

Ponadto, w toku czynności kontrolnych stwierdzono znajdującą się w obrocie nie będącą produktem ekologicznym, herbatę zieloną, na opakowaniu której został uwidoczniony napis o treści: „herbata zielona (...) uprawiana jest w ekologicznych górskich ogrodach”, mogący sugerować jej ekologiczne pochodzenie.

W trakcie kontroli stwierdzano również produkty oznakowane numerem jednostki certyfikującej PL EKO-04 (Bioekspert Sp. z o.o.), której cofnięto upoważnienie do działania w rolnictwie ekologicznym, o czym każdorazowo informowano Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

3. Identyfikacja dostawców

Zgodnie z obowiązującym prawem¹², istnieje obowiązek „śledzenia” przemieszczania się produktu – począwszy od produkcji, przez dystrybucję, aż do sprzedaży. Pozwala to na określenie jego pochodzenia oraz jakości i pochodzenia surowców, z których został wyprodukowany.

We wszystkich skontrolowanych palcówkach sprawdzono czy przedsiębiorcy posiadają dowody dostaw lub inne dokumenty identyfikujące dostawców ocenianych partii produktów i na etapie handlu detalicznego prześledzono łańcuch dostaw, nie stwierdzając nieprawidłowości w tym zakresie.

¹² Art. 27 ust. 13 rozporządzenia 834/2007 w związku z art. 18 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 178/2002 z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającym procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. U. UE L 31 z 1.2.2002 s. 1 z późn. zm.).

4. Inne zagadnienia

Ustawa z dnia 7 maja 2009 r. o towarach paczkowanych (Dz. U. z 2009 r. Nr 91, poz. 740 z późn. zm.) określa dopuszczalne ujemne wartości błędu ilości towaru paczkowanego T_1 , tj. maksymalną dopuszczalną różnicę między ilością rzeczywistą, a ilością nominalną produktu podaną przez paczkującego na etykiecie. Obecność w partii towaru z błędem ilości większym niż dwukrotność T_1 dyskwalifikuje całą partię. Ustawa dopuszcza natomiast obecność do 2%

towarów z błędem ilości, co najwyżej dwukrotnie większym niż błąd T_1 .

Wszystkie poddane badaniom laboratoryjnym próbki, w ilości 724 sztuk, sprawdzono pod względem zgodności ilości rzeczywistej z ilością nominalną towarów paczkowanych podaną przez paczkującego. Nie stwierdzono różnic wagowych, przekraczających dwukrotną ujemną wartość błędu ilości towaru paczkowanego (T_1), określoną w tabeli 1 załącznika 2 do ustawy o towarach paczkowanych.

Objęte kontrolą partie produktów sprawdzono także pod względem aktualności wyznaczonych na opakowaniu daty minimalnej trwałości lub terminu przydatności do spożycia, na zgodność z wymaganiami określonymi w art. 52 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2010 r. Nr 136, poz. 914 z późn. zm.), w świetle których środki spożywcze oznakowane datą minimalnej trwałości lub terminem przydatności do spożycia mogą znajdować się w obrocie do tej daty lub terminu. W 13 sklepach, wycofano z obrotu 28 partii, z uwagi na oferowanie ich po upływie daty ważności. Przeterminowania wynosiły od kilku do kilkudziesięciu, a w jednym przypadku nawet o kilkaset dni.

We wszystkich skontrolowanych placówkach sprawdzono warunki przechowywania produktów ekologicznych, uwzględniając zalecenia producentów oraz wymagania prawne¹³, nie wnosząc zastrzeżeń. Badane produkty rolnictwa ekologicznego zazwyczaj przechowywane były w wydzielonym sektorze, na półkach regałów lub w ladzie chłodniczej, z zachowaniem segregacji asortymentowej. Stan opakowań badanych produktów nie budził zastrzeżeń. Opakowania były czyste, szczelnie zamknięte, bez uszkodzeń mechanicznych.

Personel kontrolowanych placówek, w których oferowane były również produkty bez opakowań jednostkowych posiadał aktualne orzeczenia lekarskie, wydawane do celów sanitarno-epidemiologicznych, wymaganych przepisem¹⁴.

Dokonując identyfikacji kontrolowanych przedsiębiorców w oparciu o wydruki z bazy Krajowego Rejestru Sądowego lub Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej nie stwierdzono uchybień.

¹³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 853/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. U. UE L z 30.04.2004r. z późn. zm., sprostowanie: Dz. U. UE L 153 z 12.06.2008 r.).

¹⁴ Art. 59 ust. 4 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

V. DZIAŁANIA PODJĘTE W ZWIĄZKU Z USTALENIAMI KONTROLI

Z ustaleniami kontroli zapoznano właścicieli lub kierowników kontrolowanych placówek. W zależności od stwierdzonych nieprawidłowości do właścicieli kontrolowanych placówek i jednostek nadrzędnych, a także producentów lub dystrybutorów, skierowano wystąpienia pokontrolne z wnioskami o podjęcie działań zmierzających do ich usunięcia.

Ustalenia z przeprowadzonych kontroli dały podstawę do:

- wszczęcia postępowań administracyjnych, na mocy art. 40a ust. 1 pkt 3 ustawy *o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych*, w sprawie wymierzenia kar pieniężnych z tytułu wprowadzenia do obrotu nieodpowiadających jakości handlowej produktów ekologicznych, które zakończono wydaniem 8 decyzji administracyjnych;
- nałożenia 16 mandatów karnych na kwotę 2 250 zł za popełnienie wykroczenia (m.in. za wprowadzenie do obrotu środka spożywczego po upływie daty minimalnej trwałości lub terminu przydatności do spożycia);
- wydania 6 decyzji na podstawie art. 18 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o Inspekcji Handlowej* (Dz. U. z 2014 r. poz. 148), wycofujących produkty przeterminowane z obrotu. Decyzją wojewódzkiego Inspektora lub w wyniku własnych działań kontrolowanych przedsiębiorców wycofano z obrotu partie o łącznej wartości 702 zł.

Ponadto przekazano 112 informacji do właściwych terenowo organów kontroli, w tym: 90 do inspektoratów jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, 19 do organów nadzoru sanitarnego i 3 do organów nadzoru weterynaryjnego.

VI. PODSUMOWANIE

Ostatnia ogólnokrajowa kontrola jakości handlowej żywności ekologicznej została przeprowadzona w 2011 r., w ramach kontroli produktów luksusowych. Porównanie wyników tej kontroli z obecnie przeprowadzoną daje podstawy do stwierdzenia, iż pomimo tendencji do poprawy, są one nadal niezadowalające.

Podczas poprzedniej kontroli, z uwagi na różnego rodzaju nieprawidłowości zakwestionowano bowiem 25,2 proc. partii ogółem zbadanych produktów, natomiast obecnie było to 22,4 proc. Pod względem oznakowania wymaganiom nie odpowiadało wówczas 18,6 proc. partii, zaś obecna kontrola dała podstawę do zakwestionowania 15,6 proc. W 2011 r. wady jakościowe ujawniono w przypadku 15,8 proc. partii, a obecnie wymagań w tym zakresie nie spełniało 15,4 proc. partii.

Prawidłowość oznakowania produktów przez producentów żywności ekologicznej kontrolowano zarówno w odniesieniu do przepisów szczegółowych dla tych produktów, jak również regulacji ogólnych dotyczących żywności. W trakcie niniejszej kontroli najwięcej uwag pod względem oznakowania wniesiono do przetworów zbożowych, przetworów mlecznych oraz soków i napojów bezalkoholowych.

Nieprawidłowości w zakresie oznakowania w większości przypadków dotyczyły naruszenia przepisów prawa żywnościowego niezwiązanego z rolnictwem ekologicznym, tj. najczęściej zamieszczania informacji przypisujących produktowi szczególne właściwości, w tym zapobiegania chorobom lub ich leczenia. Niemniej jednak żywność tą kwestionowano również z uwagi na naruszenie wymagań w zakresie oznakowania produktów ekologicznych, w tym sugerującego ekologiczne metody produkcji.

Stwierdzone wady jakościowe dotyczyły przede wszystkim niezgodności produktów z deklaracjami producentów, umieszczonymi na opakowaniach jednostkowych, bądź z wymaganiami zawartymi w obowiązujących przepisach, oraz niewłaściwych cech organoleptycznych. Stwierdzano głównie wyższą lub niższą od deklarowanej zawartość tłuszczu i białka.

Charakter stwierdzonych nieprawidłowości wskazuje na zaniedbania oraz nieznajomość obowiązujących przepisów zarówno ze strony producentów żywności ekologicznej, jak i sprzedawców prowadzących handel detaliczny. Sprzedawcy detaliczni, pomimo ewidentnych wad oznakowania powstałych z winy producentów ekologicznych, bezkrytycznie wprowadzali te produkty do obrotu.

VII. JAK WYBIERAĆ PRODUKTY ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO

Obecnie panująca moda na ekologię i życie w zgodzie z naturą, powoduje, że niemalże wszystko, co ma w nazwie wyraz „ekologiczny” lub jego pochodne, cieszy się dużym zainteresowaniem konsumentów. Sytuację tą wykorzystują przedsiębiorcy działający na rynku spożywczym przez ciągłe rozszerzanie oferty produktów ekologicznych. Oferowane są one już nie tylko w powstających w imponującym tempie sklepach specjalistycznych, ale również na półkach niemal każdego sklepu. Jednak wśród tego asortymentu można znaleźć również produkty tylko udające ekologiczne.

Jak zatem wybierać żywność ekologiczną i nie popełnić błędów?

Podstawowa zasada to rozważa i odrobina podejrzliwości.

Aby zagwarantować sobie dobry wybór, zapamiętaj, że...

- „ekobazary”, czy sklepy „ekologiczne” lub z tzw. „zdrową żywnością” nie zawsze oferują żywność ekologiczną. Określenia te wykorzystywane są do celów marketingowych i nie przesądzają o tym, że w miejscach tych oferowana jest wyłącznie żywność ekologiczna;
- wyrażenia „z ekologicznie czystych rejonów”, itp. nie wskazują, że produkt jest ekologiczny. Produkty ekologiczne można rozpoznać po ich etykietach, na których umieszczone są słowa „ekologiczny”, „eko” lub „bio” oraz unijne logo produkcji ekologicznej („ekliść”) i numer jednostki certyfikującej. Tylko takie oznakowanie produktu daje gwarancję jego ekologicznego pochodzenia;

PL-EKO-00

Rolnictwo UE

Rys. Przykładowe oznaczenie.

- unijne logo produkcji ekologicznej gwarantuje, że co najmniej 95 proc. masy jego składników pochodzenia rolniczego, stanowią składniki pochodzenia ekologicznego, przy czym nie bierze się pod uwagę wody i soli (tym samym produkty zawierające np. 2 proc. składników pochodzenia ekologicznego, o ile nie będą zawierały żadnych innych składników rolniczych, mogą być oferowane jako produkty rolnictwa ekologicznego, przykładowo napój jabłkowy z zawartością 2 proc. ekologicznego soku jabłkowego);

- dopuszczalne są odstępstwa od podstawowej „zielonej” wersji unijnego logo produkcji ekologicznej, np.

PL-EKO-00

Rolnictwo UE

PL-EKO-00

Rolnictwo spoza UE

PL-EKO-00

Rolnictwo UE/spoza UE

PL-EKO-00

Rolnictwo Belgia

Rys. Przykładowe oznaczenia (ale żadne inne, więc konsumenci muszą zwracać uwagę).

- możesz sprawdzić czy ekologiczne warzywa i owoce sprzedawane bez opakowań („luzem”) są rzeczywiście ekologiczne.** Jeżeli produkty ekologiczne oferowane są do sprzedaży bez opakowań jednostkowych, sprzedawca musi legitymować się aktualnym certyfikatem zawierającym wykaz produktów ekologicznych, wydanym przez upoważnioną jednostkę certyfikującą. Certyfikat świadczy o tym, że na wszystkich etapach wytwarzania produktu zastosowane zostały ekologiczne metody produkcji;
- terminy przydatności do spożycia i daty minimalnej trwałości żywności ekologicznej są zwykle krótsze, a warunki jej przechowywania bardziej rygorystyczne** z uwagi na zakaz stosowania w większości przypadków substancji konserwujących i przeciwutleniających;
- często wygląd żywności ekologicznej bywa mniej atrakcyjny** w porównaniu z żywnością nieekologiczną z uwagi na jej naturalne metody produkcji oraz zakaz stosowania substancji poprawiających barwę oraz strukturę i konsystencję.

Pamiętaj! Gwarancją „ekologiczności” produktu są wyłącznie odpowiednie znaki i wyrażenia ustanowione w przepisach.

Załącznik do Informacji z kontroli jakości i prawidłowości oznakowania oraz identyfikowalności produktów rolnictwa ekologicznego.

Wykaz przepisów z zakresu kontroli:

1. przepisy szczegółowe dotyczące produktów rolnictwa ekologicznego:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. *w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91* (Dz. U. L 189 z 20.07.2007 r., s. 1 z późn. zm.);
- rozporządzenie Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. *ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli* (Dz. U. L 250 z 18.09.2008 r., s. 1 z późn. zm.);
- rozporządzenie Komisji (WE) nr 1235/2008 z dnia 8 grudnia 2008 r. *ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w odniesieniu do ustaleń dotyczących przywozu produktów ekologicznych z krajów trzecich* (Dz. U. L 334 z 12.12.2008 r., s. 1);
- ustawa z dnia 25 czerwca 2009 r. *o rolnictwie ekologicznym* (Dz. U. z 2009 r. Nr 116, poz. 975).

2. przepisy ogólne, ustanowione dla wszystkich artykułów rolno-spożywczych, m. in:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 178/2002 z dnia 28 stycznia 2002 r. *ustanawiającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającym procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności* (Dz. U. UE L 31 z 1.2.2002 s. 1 z późn. zm.);
- rozporządzenie Rady (WE) nr 1234/2007 z dnia 22 października 2007 r. *ustanawiające wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące niektórych produktów rolnych („rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynku”)* (Dz. U. L 299 z 16.11.2007, s. 1, z późn. zm.)¹⁵;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 852/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. *w sprawie higieny środków spożywczych* (Dz. U. UE L 139 z 30.4.2004 s. 1 z późn. zm.);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 *ustanawiającym wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającym rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007* (Dz. U. UE L 347 z 20.12.2013);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 z dnia 20 grudnia 2006 r. *w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności* (Dz. U. L 404 z 30.12.2006 s. 9; sprostowanie: Dz. U. L 12 z 18.1.2007 s. 3; z późn. zm.);
- ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. *o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (Dz. U. z 2010 r. Nr 136 poz. 914 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. *o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (Dz. U. z 2010 r. Nr 136 poz. 914 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 lipca 2007 r. *w sprawie znakowania środków spożywczych* (Dz. U. Nr 137, poz. 966 z późn. zm.).

¹⁵ Z dniem 1 stycznia 2014 r. rozporządzenie nr 1234/2007 zostało zastąpione przez rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. *ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007* (Dz. U. L 347 z 20.12.2013, s. 671, z późn. zm.).